

Wan Yuezhi, Zhou Zhiyui

MUSICAL EDUCATION OF PRIMARY STUDENTS IN CHINA: HISTORICAL ASPECT

The historical aspect of development of musical education in China is analyzed in the article. The development of music education since the beginning of its teaching in the primary schools of China is revealed. The aim of the article is to analyze the historical aspect of the development of musical education in primary schools of China.

The analysis of researches and publications on this subject indicates that the issue of musical education in the primary schools of China was not considered by Soviet scholars. The researchers (F. Arzamanov, I. Lisevich) only touched upon the general musical culture of China, but they did not take into consideration musical education in elementary and secondary schools. In Chinese science, the issue of musical education was considered by such researchers as: Wang Yuhe, Wang Yu I, Ma Da, Qu Baogui, etc., who regarded the role of musical education in the context of the development of a comprehensive school in China. Concerning the development of musical education in Ancient China wrote Su Hailin. It were outlined the stages of the periodization of musical education, namely, five stages of the development of musical education in China. The main activities (such as singing and chorus training, playing musical instruments, the appearance of orchestras, symphony orchestras, ensembles) in music lessons in primary school were formed. It is established that in China, the government pays much attention to the restoration of the cultural and artistic heritage of the country, the formation and development of music education, especially in primary school. New curricula, syllabus and principles for teachers as well as textbooks and methodological recommendations for children and teachers were published. The subject «music» is included in the list of core subjects of education in primary school. It is noted that out-of-school organizations for the development of musical skills of not only junior schoolchildren but also the entire population of China were opened.

Key words: musical education, elementary school, aesthetic education, music, China.

Рецензент: Кузьменко В.В.

УДК 377.1

Вербій І. В.*

**СОЦІОКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА ОСВІТИ МОРСЬКИХ ФАХІВЦІВ
(ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)**

У статті висвітлюється актуальність соціокультурної складової освіти, зокрема освіти морських фахівців на початку ХХІ століття. Розглядаються терміни, пов'язані з соціокультурною складовою, надано перелік компонентів змісту освіти. Наведено приклади стратегій соціокультурної модернізації освіти, які можуть бути застосовані щодо морських фахівців, зокрема стратегія розроблення освітніх програм, які б поєднували освіту з іншими інститутами соціалізації. Проаналізовано поняття соціокультурної компетентності та її складових як результату наявності соціокультурної складової освіти. Стисло схарактеризовано соціокультурну складову освіти на прикладі Херсонської державної морської академії.

Ключові слова: соціокультурна складова, морський фахівець, соціокультурна, міжкультурна, полікультурна компетентність.

Сучасна епоха має багато назв, серед яких – епоха глобалізації, постіндустріальне суспільство, епоха постмодерну та епоха реформування освіти. При цьому точкою впливу реформ є людина. Завжди актуальними є питання якості, можливостей та цілей освіти в цілому. Одним із важливих компонентів освіти є її соціокультурна складова, яка набуває особливої актуальності на початку ХХІ століття. Пріоритетним завданням вищої освіти є формування цілеспрямованої особистості, здатної робити вибір у різних життєвих

*© Вербій І. В.

ситуаціях та відповідати за свої вчинки. Метою навчального процесу стає не просто формування професійних умінь і навичок, але й якостей особистості, які сприятимуть реалізації власних можливостей у суспільстві. Зростає значення соціокультурної складової освіти морських фахівців, необхідним завданням є підвищення їх загальної культури та формування світоглядних, морально-етичних якостей.

На необхідності соціокультурної складової освіти наголошували Л. Вольнова, О. Касаткіна, А. Клебанська, О. Коломинова, М. Максимець, А. Мурзіна, Я. Никорак, І. Червінська, Н. Чернуха, С. Шехавцова та багато інших. Проблемою професійної підготовки морських фахівців займалися українські (Н. Бобришева, О. Дягилева, О. Завальнюк, С. Козак, Л. Ліпшиць, І. Сокол, О. Фролова, В. Чернявський), а також зарубіжні дослідники (О. Гушцін, Т. Андрес (Т. Andres), Х. Іаковакі (Н. Iakovaki)). У зв'язку зі зростанням актуальності соціокультурного розвитку освіти протягом останніх десятиліть вважаємо необхідним розглянути, що саме становить собою соціокультурна складова освіти, зокрема освіти морських фахівців.

Вважаємо актуальним сучасне трактування освіти як соціокультурного осередку, в якому людина навчається сама творити важливі для себе світоглядні й аксіологічні знання, переконання, ідеали; це комунікативне середовище, у якому кожен член є самодостатнім суб'єктом, активно спрямованим на самовдосконалення і таким, що шукає найоптимальніших шляхів і методів такого самовдосконалення [2].

На початку ХХІ століття соціокультурним осередком є також морська освіта, спрямована на оволодіння не лише професійною, але й низкою інших компетентностей, серед яких і соціокультурна. Майбутній судноводій мусить бути креативною та варіативно мислячою особистістю, спроможною приймати рішення швидко та влучно, нести за них відповідальність. Професійна освіта судноводіїв формує культурну особистість.

Розглядаючи соціокультурну складову освіти, необхідно звернути увагу на визначення термінів, тісно пов'язаних із нею, а саме: *культурна людина, загальна культура людини, культурно-розвивальний освітній простір*. Так, Н. Чернуха та А. Мурзіна визначають *культурну людину* як таку, що відповідає нормам соціокультурного розвитку певного суспільства в усіх формах своєї діяльності. *Загальна культура людини* – складне системне утворення, смисловим ядром якого є ставлення людини до світу, до себе самої, до інших, до праці, природи, виражене в культурі поведінки, а також внутрішня культура, що включає в себе почуття такту, гідності, поваги до іншого, відповідальності, саморегуляції. *Культурно-розвивальний освітній простір* – сукупність цілеспрямовано організованих культурно зорієнтованих компонентів змісту навчальної діяльності, позанавчальної діяльності, організаційно-управлінських відношень, що забезпечують цю діяльність [8].

Н. Чернуха та А. Мурзіна зазначають, що освіта допомагає розвивати та вдосконалювати якості, закладені в людині природою. Завдяки освіті формується цілісна, гармонійна, соціально активна особистість, яка характеризується такими особливостями, як орієнтація на позитивне, а не на негативне сприйняття життя; здатність реально оцінювати себе й добре розуміти інших; прагнення до безперервного оновлення й удосконалення своїх знань; упевненість у собі [8]. Отже, вчені підтримують необхідність соціокультурної освітньої складової.

На думку Н. Мойсеюк, основними компонентами змісту освіти є такі:

- формування спрямованості особистості на аналіз своїх вчинків та дій;
- уміння реалістично сприймати та оцінювати себе, свої вчинки та дії;
- знання своїх сильних і слабких сторін;
- виховання совісного ставлення до особистих учинків;
- уміння переживати невдачі, відсутність похвали та винагороди з боку інших людей;
- формування чутливості до краси, гармонії, природи;

- відкритість до сприйняття добрих вчинків і суспільно корисних дій;
- уміння тонко, емоційно сприймати явища життя;
- чутливість до морально-етичних ситуацій та дій;
- виховання самоповаги і незалежності мислення;
- уміння сприймати критичні зауваження, адекватно змінювати себе;
- висока працездатність і працелюбство; самоорганізація та вміння керувати своїми діями і вчинками;
- розвиток ініціативності, активності, рішучості та наполегливості під час виконання будь-якої діяльності;
- уміння вести конкурентну боротьбу без порушення морально-етичних норм;
- засвоєння комунікативних умінь і навичок;
- виховання толерантності, поступливості, емпатичності [4].

Усі зазначені компоненти цілком притаманні освіті судноводіїв, оскільки їм необхідно бути активними, рішучими та наполегливими з метою отримання вищої посади, але разом із тим на початку ХХІ століття дуже важливими є низка аспектів, пов'язаних із людським фактором, а саме: толерантна поведінка та взаємоповага у колективі, виконання необхідних морально-етичних норм та запобігання соціокультурним конфліктам чи непорозумінням. Відповідно до особливостей діяльності в полікультурному середовищі, підвищенням рівня вимог, що висувуються до рівня освіти та професійної підготовки судноводіїв, потреб модернізації освіти загалом та тісного міждисциплінарного зв'язку зростає і роль соціокультурної складової. Найближчими до соціокультурної складової, на нашу думку, є такі компоненти змісту освіти морських фахівців:

- відкритість до сприйняття суспільно корисних дій, адже тут мова йде про соціум, суспільство та необхідність взаємодіяти в ньому разом з іншими людьми;
- уміння вести конкурентну боротьбу без порушення морально-етичних норм, оскільки тут знову йдеться про взаємодію з іншими, а у випадку морських фахівців – це колеги інших національностей, морально-етичні норми яких можуть дещо відрізнятися від прийнятних у нашому суспільстві;
- засвоєння комунікативних умінь і навичок, що також пов'язані з соціокультурною складовою освіти, адже студенти морських спеціальностей разом із мовою можуть вивчати особливості та звичаї представників інших культур. Здебільшого увага зосереджена на культурі, звичаях і традиціях Великої Британії та США, але зауважимо, що це лише країни – носії англійської мови, а українські морські фахівці частіше працюють з філіппінцями, китайцями та індусами, тому доречніше було б вивчати соціокультурні відмінності й цих національностей.

Цілком слушною є думка І. Червінської та Я. Никорака, що освіта може розглядатися як провідна соціальна діяльність суспільства, що виконує ключову роль у побудові соціальних установок, норм, ціннісних орієнтацій, стереотипів поведінки. Соціокультурна складова враховує культурну систему координат, особливості менталітету, моральні постулати, самосвідомість нації, історичну пам'ять народу. Така «інтегрована модернізація» здатна забезпечити країні безпеку й конкурентоспроможність [7, с. 237].

Сучасні вчені говорять не просто про соціокультурний компонент освіти, але й наголошують на необхідності вибору адекватної соціокультурної моделі освіти. Загострюються суперечності між безперервно зростаючим обсягом знань, необхідних людині, й обмеженими (у рамках традиційних освітніх систем) умовами для оволодіння ними. Тому необхідно здійснити перехід до освіти, яка забезпечує цілісне відтворення безпосередніх суб'єктів культури. Метою освіти за таких умов має бути постійне творче оновлення, розвиток і вдосконалення кожної особи впродовж усього життя [7].

На початку ХХІ століття майбутнім морським фахівцям недостатньо володіти лише професійними знаннями, їх спілкування всередині екіпажу наскрізь наповнене

соціолінгвістичним компонентом. Разом зі знанням мови спілкування (зазвичай англійської), професійними навичками, морські фахівці мають отримувати й соціокультурні знання, як-от про традиції, загальну культуру та культуру спілкування, звичаї представників тих національностей, з якими їм необхідно працювати в одній команді. Вважаємо, що такі соціокультурні знання будуть примножуватися у процесі роботи на судні та безпосередньо пов'язані з досвідом роботи фахівця; чим більший досвід, тим краще він розумітиметься у виборі необхідної соціокультурної моделі поведінки в тій чи іншій ситуації.

Актуальність соціокультурної освітньої складової доводить і А. Асмолов, досліджуючи стратегії соціокультурної модернізації освіти. Так, головними завданнями останньої він називає:

1) розроблення проектів, які розкривають сутність освіти як основного виду соціальної діяльності суспільства. Фокусом таких програм є освітній простір як соціальна мережа, яка поєднує освіту з іншими інститутами соціалізації (сім'я, ЗМІ, релігія, соціально-економічні інститути) та визначає соціальні ефекти взаємодії освіти з цими інститутами в житті особистості, суспільства та держави;

2) цілеспрямоване формування громадянської ідентичності як передумови зміцнення суспільства та єдності у сфері соціальних відносин громадян. Без вирішення цього завдання криза ідентичності, що може спостерігатися в різних регіонах, буде зростати, породжуючи політичні та соціальні ризики на шляху розвитку країни;

3) формування громадянської ідентичності – проектування освітніх програм, які б забезпечували розвиток соціальних норм толерантності та довіри як умов діалогу культур;

4) пошук шляхів соціального партнерства зі ЗМІ, релігією, сім'єю з метою соціалізації молоді та використання соціальних мереж між цими інститутами для зменшення ризику соціальних конфліктів у суспільстві;

5) підвищення мобільності, якості та доступності освіти як ресурсу зростання соціального статусу особистості в сучасному суспільстві, досягнення професійного та особистого успіху, що породжує віру в себе та майбутнє своєї країни. Вирішення цього завдання дозволить знизити ризик соціальної сегрегації, яка значною мірою є наслідком низької соціальної мобільності та незадовільних показників доступності якісної освіти для населення країни;

6) оновлення компетентностей з урахуванням потреб часу, стрімкого зростання інформаційних потоків і темпів соціальних змін;

7) розроблення стандартів освіти як соціальних норм, які забезпечать баланс інтересів сім'ї, суспільства та держави в досягненні вищої якості освіти.

Вважаємо особливо актуальним питання розроблення освітніх програм, які б поєднували освіту разом з іншими інститутами соціалізації. Вимоги до освіти морських фахівців зростають з кожним роком. Так, 2016 року Міжнародна морська організація оновлює модельний курс 1.21 Personal Safety and Social Responsibilities («Особиста безпека та соціальні обов'язки») [9], який має бути включений до програми підготовки з курсів безпеки в морі. Програма цього курсу включає як специфічні розділи, що стосуються виключно морських фахівців (аварійні ситуації у морі, морські конвенції, засоби індивідуального захисту), так і розділи, які висвітлюють соціокультурну складову освіти:

1) комунікація, її принципи, методи та бар'єри, наслідки неефективної комунікації;

2) важливість підтримання добрих людських і професійних взаємовідносин на борту судна;

3) принципи та практика роботи в команді, вирішення конфліктів;

4) соціальні права та обов'язки;

5) умови працевлаштування;

6) небезпека вживання наркотиків та алкоголю;

7) необхідність застосовувати вчасні дії для уникнення хронічної втоми

(англ. fatigue), важливість відпочинку та дотримання відповідного графіку годин праці та відпочинку.

Компетентності, сформовані внаслідок навчання за оновленими програмами, будуть відповідати вимогам ХХІ століття.

За умов наявності соціокультурної освітньої складової студенти мають оволодіти соціокультурною компетентністю. О. Фролова у своєму дисертаційному дослідженні розглядає такі компоненти: загальнокультурна, соціолінгвістична, професійно орієнтована компетенції. Загальнокультурна компетенція – це здатність людини враховувати у процесі спілкування набутий за життя досвід у загальнолюдських надбаннях цивілізації як результату розвитку людства і світової культури та вміння коректно користуватися цим досвідом (сукупністю понять), яке характеризує людину як культурну та цивілізовану особистість. До складу соціолінгвістичної компетенції входить комплекс знань і вмінь здійснювати доцільний добір вербальних і невербальних засобів спілкування та вживати їх адекватно до умов спілкування, віку, соціальної приналежності, рівня освіти співрозмовників, для чого студенти мають оволодіти: 1) маркерами соціальних стосунків; 2) правилами ввічливості; 3) реєстровими стилями спілкування (формальним, нейтральним, неформальним). Професійно орієнтована компетенція означає володіння професійною, стандартизованою мовою, термінологією, фаховими знаннями та вміннями. Вона об'єднує загальнокультурну та соціолінгвістичну компетенції [5, с. 32-37].

Дуже близькими до поняття соціокультурної компетентності є культурна, міжкультурна та полікультурна компетентності.

У Л. Вольнової [3] знаходимо визначення цих понять. Так, «культурна компетентність» – це інкультурованість особистості в ту чи іншу культурну спільність, яка дозволяє їй вільно розуміти та приймати цінності, норми, мову певного соціокультурного середовища і використовувати їх у повсякденній практиці. «Міжкультурна компетентність» – терпимість до різноманітності та готовність ставити під сумнів власні норми. «Полікультурна компетентність» – уявлення про етнокультурне різноманіття світу, що реалізується через уміння, навички та моделі поведінки, які забезпечують взаємодію з представниками різних народів і культур на основі позитивного (толерантного) ставлення до них. До соціокультурних відмінностей можна віднести різноманітні чинники, такі як особливості сімейного статусу, стать, вік, релігія, культура та ін. На них слід звертати увагу при дослідженні соціокультурної складової освіти. Дійсно, морські фахівці занурюються в іншу культурну спільність та мають толерантно її сприймати, навіть якщо вона кардинально відрізняється від їх власного сприйняття; кожного дня їм необхідно виконувати або давати команди, приймати важливі рішення, давати або запитувати поради, співіснувати в одному просторі з тими самими людьми декілька місяців, а іноді й більше. Таким чином, культурна, міжкультурна та полікультурна компетентності відіграють важливу роль у роботі морських фахівців та безпосередньо пов'язані з соціокультурною освітньою складовою. Соціокультурна зорієнтованість освіти майбутніх судноводіїв підкреслює важливість розвитку афективної сфери, що включає моральні, релігійні, емоційні, соціальні та естетичні аспекти особистості. Усе це дає змогу судноводієві ефективно взаємодіяти в мультинаціональному екіпажі.

Нагадаємо, що морська освіта на Півдні України представлена зокрема одним із найвідоміших і найстаріших навчальних закладів – Херсонською державною морською академією (ХДМА). Заснована 1834 року як училище торговельного мореплавання, вона згодом стає морехідним училищем (1875 р.), Херсонським морським технікумом (1930 р.), Херсонським морським коледжем (1996 р.), Херсонським державним морським інститутом (2007 р.) та академією (з 15 червня 2011 р.). Ще з часів свого заснування училище зарекомендувало себе як навчальний заклад, що навчає не тільки спеціальних технічних наук, але й іноземних мов, формує різнобічно розвинену особистість,

яка розуміється на духовності та культурі. Тож висловлюємо припущення, що у процесі вивчення мов та духовного розвитку курсанти мали змогу оволодіти загальнокультурною, соціолінгвістичною та професійно орієнтованою компетенціями.

У радянський період розвитку морської освіти її метою була підготовка кадрів вузької спеціалізації. Соціокультурна складова освіти відходила дещо на задній план, а через надмірне вивчення історії КПРС і марксистсько-ленінської філософії менше уваги приділялось гуманітарним наукам. Так, у Херсонському робітничому технікумі водного транспорту (1922-1929 рр.) курс навчання включав російську мову, історію культури та соціологію, англійську мову, але у грудні 1922 р. історію культури було замінено політграмотою [6, с. 134-135]. У 40-60-ті роки ХХ століття більше уваги приділялось военній підготовці курсантів, але крім того підвищувався і їх культурний рівень: наприклад, оркестр Херсонського морського навчального закладу супроводжував загальноміські заклади та був одним із кращих у місті, соціокультурна ж складова більш помітна вже наприкінці ХХ – початку ХХІ століття.

Починаючи з 90-х років ХХ століття і до сьогодні, соціокультурна складова відіграє важливу роль у становленні майбутніх морських фахівців. Ними активно вивчаються гуманітарні науки, менеджмент морських ресурсів, у 90-х роки в Херсонському морському коледжі було збільшено обсяг годин на вивчення англійської мови, стало десять замість двох годин на тиждень. Першочерговими стають питання налагодження співпраці, збагачення інтелектуального й морального потенціалу, здобуття освіти та підготовки до діяльності в полікультурному середовищі. Завдяки співпраці ХДМА з іноземними інвесторами курсанти з високою успішністю мають можливість отримати роботу на сучасних морських суднах, де вони працюватимуть у мультинаціональній команді.

Отже, на початку ХХІ століття соціокультурна складова освіти морських фахівців усе більше набуває актуальності, вона має безпосередній зв'язок із культурною, міжкультурною та полікультурною компетентностями, оскільки сприяє їх формуванню. З плином часу та зі зростанням вимог до освіти моряків загострюється увага на соціальних нормах, установках, моделях поведінки. Метою здобуття вищої морської освіти є оволодіння професійно орієнтованою, загальнокультурною компетентностями, виховання людини, спроможної поводити себе стримано, толерантно, з розумінням принципів роботи в команді та водночас професійно.

З огляду на вищезазначене, у подальших наукових розвідках доцільно приділити увагу особливостям формування соціокультурної складової професійної освіти морських фахівців.

Література:

1. Асмолов А. Г. Стратегия социокультурной модернизации образования: на пути к преодолению кризиса идентичности и построению гражданского общества [Электронный ресурс] / А. Г. Асмолов. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/v/strategiya-sotsiokulturnoy-modernizatsii-obrazovaniya-na-puti-k-preodoleniyu-krizisa-identichnosti-i-postroeniyu-grazhdanskogo-1> (дата звернення 28.08.2017р.) – Заголовок з екрану.
2. Богданова Н. Основні фактори формування культури життєтворчості особистості [Електронний ресурс] / Н. Богданова. – Режим доступа : <http://social-science.com.ua/article/475> (дата звернення 28.08.2017 р.) – Заголовок з екрану.
3. Вольнова Л. М. Соціокультурна компетентність як складова підготовки студентів – майбутніх фахівців системи діяльності «людина-людина» / Л. М. Вольнова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : [зб. наук. праць]. – Випуск 28 (52). – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 137-145. – (Серія №12. Психологічні науки).
4. Мойсеюк Н. Педагогіка : підручник [Електронний ресурс] / Н. Мойсеюк. – Режим доступа : http://pidruchniki.com/17700126/pedagogika/zmist_osviti.

5. Фролова О. О. Формування соціокультурної компетенції майбутніх судноводіїв у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Фролова Олена Олександрівна. – Х., 2015. – 267 с.
6. Ходаковський В. Ф. Морський літопис (1834-2011). Від училища торговельного мореплавання до Херсонської державної морської академії / В. Ф. Ходаковський. – Херсон : ВНЗ «ХДМІ», 2011. – 255 с.
7. Червінська І. Соціокультурна складова модернізації підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності [Електронний ресурс] / І. Червінська, Я. Никорак // Гірська школа Українських Карпат. – 2014. – № 11. – С. 236-242. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gsuc_2014_11_64 (дата звернення 28.08.2017р.) – Заголовок з екрану.
8. Чернуха Н. М. Умови формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів-філологів [Електронний ресурс] / Н. М. Чернуха, А. В. Мурзіна. – Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/pedagog/104/18151-umovi-formuvannya-sociokulturno%D1%97-kompetentnosti-majbutnix-uchiteliv-filologiv.html> (дата звернення 28.08.2017р.) – Заголовок з екрану.
9. IMO Model Course 1.21. Personal Safety and Social Responsibilities. – London: International Maritime Organization (IMO), 2016. – 74 p.

Вербий І. В.

СОЦИОКУЛЬТУРНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ОБРАЗОВАНИЯ МОРСКИХ СПЕЦИАЛИСТОВ (НАЧАЛО XXI ВЕКА)

В статье освещается актуальность социокультурной составляющей образования, в частности образования морских специалистов в начале XXI века. Рассматриваются термины, связанные с социокультурной составляющей, подан перечень компонентов содержания образования. Приведены примеры стратегий социокультурной модернизации образования, которые могут быть применены в отношении морских специалистов, в частности стратегия разработки образовательных программ, объединяющих образование с другими институтами социализации. Проанализировано понятие социокультурной компетентности и ее составляющих как результата наличия социокультурной составляющей образования. Кратко охарактеризовано социокультурную составляющую образования на примере Херсонской государственной морской академии.

Ключевые слова: социокультурная составляющая, морской специалист, социокультурная, межкультурная, поликультурная компетентность.

Verbiy I. V.

SOCIOCULTURAL COMPONENT OF MARINE SPECIALISTS' EDUCATION (THE BEGINNING OF THE TWENTY FIRST CENTURY)

The paper highlights the relevance of the sociocultural component of education and, in particular, the education of marine specialists in the early 21st century. The terms related to the sociocultural component such as culturally developed person, general culture of a person, cultural and educational space are considered. The components list of the content of education is given. The most important among them are openness to the perception of socially useful actions, the ability to compete without breaking the moral and ethical standards, assimilation of communicative skills and abilities. Examples of strategies for sociocultural modernization of education that can be applied to marine specialists are listed, among them there are development of projects that reveal the essence of education as the main type of social activity of society; the formation of a civic identity as a prerequisite for the strengthening of society; search for ways to social partnership with mass media, religion, family; the strategy for developing educational programs that combine education with other socialization institutions etc. We consider the last strategy particularly relevant to develop educational programs that would combine education with other institutes of socialization because the requirements for the education of marine specialists are increasing every year. The components of sociocultural competence are given. There are general cultural, sociolinguistic and professionally oriented competences. The definitions of sociocultural, intercultural and multicultural competence are analyzed. The sociocultural component of education is briefly

characterized by the example of Kherson State Maritime Academy.

Key words: sociocultural component, marine specialist, sociocultural, intercultural, multicultural competence.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 613:37-053.5

Горобець І. А.*

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ У 80-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті узагальнено і проаналізовано досвід формування здорового способу життя в початковій освіті у 80-ті роки ХХ століття. Установлено, що фізичне виховання в досліджуваній період характеризувалось важливим засобом формування здорового способу життя у процесі навчальної діяльності. Важливого значення також надавалося гігієнічному вихованню й навчанню школярів під час освітнього процесу. Визначено, що оптимізація режиму групи продовженого дня значно збільшувала рухову активність школярів, зміцнювала їх здоров'я засобами фізичної культури, позитивно впливала на розумовий розвиток. Зокрема, на основі проведеного історико-педагогічного пошуку виявлено позитивний досвід і недоліки у формуванні здорового способу життя молодших школярів.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, гігієнічне виховання, молодші школярі, початкова освіта.

За останні півстоліття суттєво зросли вимоги до здоров'я людей, змінився зміст самого поняття «здоров'я». Головним завданням стало формування в учнів необхідних знань, умінь і навичок здорового способу життя, використання їх у повсякденному житті. Одним із пріоритетних напрямків сучасної освіти є формування духовних потреб, здорових звичок, фізичного загартування та здорового способу життя молоді, особливо молодших школярів.

Важливість формування здорового способу життя в молодших школярів зумовлена розумінням, що лише з раннього дитинства можна прищеплювати основні знання, вміння і навички збереження та зміцнення здоров'я, які з часом перетворюються на один із важливих компонентів загальної культури людини і вплинуть на формування здорового способу життя всього людства.

Аналіз літературних джерел із проблеми формування здорового способу життя молодших школярів у другій половині ХХ століття свідчить про те, що в цей час відбувався активний процес пошуку нових напрямів, форм, методів і засобів формування здорового способу життя в початковій освіті. Вирішенню проблем формування здорового способу школярів життя присвячено праці М. Амосова, Г. Апанасенко, Є. Бондаревського, І. Брехмана, Е. Вайнера, М. Гончаренко, О. Дубогай, В. Платонова, С. Свириденко та ін. Сучасна практика потребує більш глибокого вивчення досвіду того історичного періоду, коли рівень здоров'я молодших школярів суттєво відрізнявся від сучасного.

Мета статті – узагальнити і проаналізувати досвід формування здорового способу життя молодших школярів в початковій освіті у 80-ті роки ХХ століття.

Однією з найважливіших проблем людства 80-х років ХХ століття в умовах стрімкого науково-технічного процесу, інтенсифікації шкільного навчання, введення нових форм навчального процесу стало збереження і зміцнення здоров'я школярів.

У 80-ті роки ХХ століття науковим дослідженням щодо формування здорового способу життя школярів приділяли значну увагу більшість міністерств і відомств. Завдяки спостереженням Науково-дослідного інституту гігієни дітей і підлітків

*© Горобець І. А.